

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirc**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld. na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje

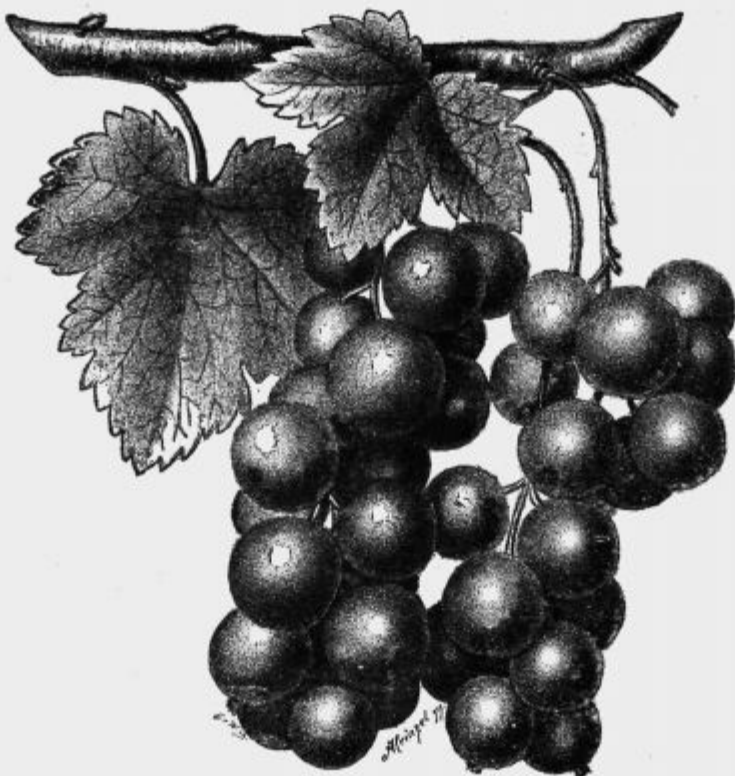
Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 20. V Ljubljani, 31. oktobra 1895. Leto XII.

Obseg: Kako se iz sadja dela kis ali jesih. — Verzajsko ivanovo grozdjiče. — Sušenje sadja. — Migljeji občinam. (Konec.) — Kako se delé in urejajo skupni pašniki, gozdi in enaka skupna zemljišča. (Dalje.) — Kis iz medu. — Prezimovanje cvetic. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Kako se iz sadja dela kis ali jesih.

Izdelovanje jesiha iz sadja je tako preprosto, da je čudno, zakaj ga večji del kmetovalci ne izdelujejo za svojo potrebo. Tega sicer ne bomo dosegli, da bi bil sadni jesih pomenljiv v trgovini, toda pri vsakem gospodarstvu se rabi toliko jesiha, da ga je vredno vsaj toliko pridelovati doma, kolikor se ga potrebuje za dom, in to velja posebno onim posestnikom, kateri si s sadjarstvom redno pridobivajo dohodkov. Dobitek pri takem ravnanju je očitiden, in sicer dvojen: prvič stane doma pridelan jesih mnogo manj, drugič je pa tudi vsakdo brez skrbi, da uživa naraven, zdrav jesih, česar pri kupljenem jesihu človek nikdar prav ne ve. Še celó treba ni, da se za izdelavanje jesiha posebe pripravlja sadje, ampak popolnoma dobre so tropine, iz katerih je

Podoba 54.

bil sadjevec uže enkrat izžet. Take tropine se vržejo v kad, ktera se postavi v primerno gorak hram; k tropinam se dodene še slabejšega razkrnjenega sadja, olupkov in obrezkov, ako jih je od sadja, ktero se pripravlja za sušenje; tudi ostanki kuhanega sadja se dobro obrnejo, ako se vržejo v kad. Na vse te zbirke se nalije toliko vroče vode, da je gosta mešanica. Ta se potem pusti osem dni prav na miru, potem pa se v ožimalnici izžmè mošt. Ostale tropine niso za drugo nego za gnoj. Kako je treba potem ravnati z moštom, priporoča se več načinov, pa najbolj se priporoča način, po katerem izdelujejo Francozi svoj sloveči vinski jesih. Njihovo ravnanje je najpreprostejše,

najpripravnejše in, kakor kaže skušnja, najboljše.

Francozi pa ravnaajo tako le: Odprta kad se napolni za eno tretjino z dobrim starim jesihom, dve tre-

tjini pa se dodane sadnega mošta in se tako pusti 8 dni; potem se odtoči dve tretjini jesiha iz kadi in se nadomesti z dvema tretjinama mošta, in tako se ponavlja vsakih osem dni, dokler je kaj mošta. Prezreti se pri tem ne sme, da je za izdelovanje jesiha najbolj ugodna toplota 20 do 25° C. (ali 16 do 20° R.). Ako bi jesihi ne bil dosti hud, dolije se mu nekoliko špiritovega jesiha.

Mali gospodarji, kateri ne izdelujejo sadjevca, pripravljajo si pa takisto lahko sadnega jesiha za domačo potrebo. V ta namen je treba samo velikega prstnega piskra; vanj se mečejo vsakovrstni odpadki od sadja, katero se rabi v kuhinji. To se zalije z vrelo vodo. Kadar se odpadki zopet dodevajo, priliva se več vode, in tako se nadaljuje, dokler ni lonec polen. Ob gorkem vremenu se postavlja posoda, skrbno pokrita s platnom ali z ruto, na sonce; kadar je hladno, pa se spravlja na gorek kraj v hiši. V 6 do 8 tednih se tako skisa izvrsten, rumenkast jesihi.

In na ta način si mali kakor veliki kmetovalec priskrbi sam doma cenega, okusnega in zdravega jesiha za vso svojo domačo potrebo.

Verzajsko ivanovo grozdjice.

Iz boljših vrst ivanovega grozdjica (ribeza) je verzajska (Versailler Johannisbeersorte). Maurer jo priporoča v svoji izvrstni knjigi o jagodnatem sadju tako le: Verzajsko ivanovo grozdjice je s Francoskega doma, koder je zaradi velikosti plodov in njih dobrega okusa zelo v čisljih. Grozdi so dolgi in gosti (glej podobo 54.), jagode velike, temnordeče, prozorne, okus mil in prijeten. To grozdjice zori konci meseca junija in v pričetku julija. Verzajsko ivanovo grozje je iz semena vzgojil francoski vrtnar Bertin. Veščaki stavijo to vrsto, ki je razen črešnjevega ivanovega grozdjica največja, nad najboljše debelejagodne vrste in jo zato po vsej pravici priporočajo za vsak vrt, bodisi velik ali majhen.

Po naših vrtilih je ribeza zelo veliko, a večina njegovih grmov, vsaj kolikor smo jih mi imeli priliko videti, ni na čast njih oskrbnikom. To prihaja nekoliko od slabega oskrbovanja, in nič manj od slabih vrst, ktere sade. Priporočamo torej tudi mi vsem onim, katerim je ljubo to sadje, da si o priliki, kadar hočejo saditi nove ribezne grme, omislijo to vrsto, ker smo prepričani, da se ne bodo kesali. Mladih rastlin imenovanega grozdjica je dobiti v vsaki večji vrtnarski trgovini, na pr. pri W. Klenertu v Gradcu.

Sušenje sadja.

Za sušenje sadja veljajo nastopna izkušena pravila:

1.) Sadje za sušenje bodi popolnoma dozorelo. Ne dozoreli, nerazviti, marogasti in grbasti plodi niso za sušenje. Isto tako je slabo tudi črvivo sadje. Moknato, kakor sploh preobležano sadje je le izjemno porabiti za sušilo.

2.) Sadje mora biti čisto. Blatnato sadje najprej operi in osuši in šele potem je oluplji ter posuši. Ob olupljenju in rezanju pazi na snago in celo nože večkrat zbrši.

3.) Vsa jabolka sploh morajo biti olupljena. Usnjato peškovje ter pusta koža je oboje neprebavno in se ne da mehko skuhati.

4.) Manjša ali srednje velika jabolka, na pr. maršlanček i. t. d., le oluplji ter jim iztakni peškovje, drugače pa pusti cela. Večja jabolka pa razreži v plošče.

5.) Sladka jabolka so posušena pusta, ostanejo

usnjata in se ne dajo mehko skuhati. Zelo kisla jabolka takisto niso posebno dobra za sušilo, najboljše so taka, v katerih sta kislina in sladčina v pravem razmerju, kakor na pr. v zimski zlati parmeni, v rejnetah i. t. d.

6.) Hruške smeš sušiti neolupljene in s peškovjem, ker je hruševno peškovje mesnato in tudi koža se da mehko skuhati ter je prebavna.

7.) Čisto sladke in ob enem sočnate hruške, kakor na pr. bela jezenska maslenka, so posušene zelo dobre in fine, pa vendar niso onega krepkega ter rezkega okusa, kakor sušene hruške, ki imajo sladkobo združeno z nekoliko zagatnostjo.

8.) Lesnikom podobne trdomoknate hruške, ki imajo trdo, repi podobno meso, kakor na pr. Weilerjeva moštnica i. dr., naj se nekaj časa mlade, in potem jih šele suši, ker take dajo izvrsten izdelek.

9.) Češplje začni sušiti šele tedaj, kadar so na drevesu popolnoma dozorele, t. j. kadar so peclji uveli. Tako naredi tudi z višnjami, ktere se dolgo drže. S tem dosežeš, da vse črvivo sadje popade uže poprej z drevja in tako dobiš samo zdravo sadje.

10.) Češplje, črešnje, višnje in celo hruške postavi na lese poševno, z reclji na kvišku. Sploh ne sme biti sadje na lesah nakopičeno, marveč lepo v vrste naloženo.

11.) Koščičasto sadje suši ob začetku pri nizki toploti toliko časa, da se ni več bati, da se izceja sok; potem kuri silneje. Iz ovelega, t. j. na pol osušenega sadja lahko iztisneš koščice, s čimer dobodeš več vreden izdelek.

12.) Vse posušeno sadje mora potem še nekaj dni ležati na zraku, da se popolnoma presuši. Olupljeno sadje moraš razen tega, če mu hočeš ohariti lepo belo barvo, prav hitro dejati v uže zgreto peč, ter ne sme dolgo časa biti na zraku. Premočno posušeno sadje postane pusto in se nerado kuha. Posebno pa pazi, da se sadje ne osmоди. Če se prehitro suši, postane blizu peči mehurjasto in nerabno. Popolnoma sušeno sadje, ako je raztrgaš in iztisneš, ne sme dati od sebe nič mokrine; to je najboljši dokaz dovršenega sušenja. Posušeno sadje se nikdar ne sme na toplotno shraniti ali v zabojce dejati.

Ako se na posušenem sadju prične kazati plesen ali celo grinte, hitro je moraš iz novega dejati v močno zakurjeno peč. Posušeno sadje, hranjeno na suhem in in zračnem kraju, v zabojih s preluknjanimi stenami, v vrečah, ki vise na zraku pod streho, drži se lako pet do šest let, in pameten kmetovalec se lahko tako okoristi z bogato sadno letino, da si nasuši mnogo sadja za več let za dom, ali pa da čaka dobrih cen, ki so ob bogati letini navadno zelo nizke. Sušenje sadja na vsak način množi gospodarju dohodke, razen tega pa mu ni treba ob dobri letini prodajati svojega sadja za slepo ceno.

Migljeji občinam.

(Govor gospoda Ig. Gruntarja v Bohinjski Bistrici dne 29. septembra t. l.)

(Konec.)

Stvar s sodnimi uradnimi dnevi je sicer nova, dosedaj še nikjer uvedena, ali to ne ovira nje izvršljivosti. Če je notar zakonito obvezan, v oddaljenih občinah svojega okraja imeti svoj uradni dan, če mora okrajni glavar v vsakem sodnem okraju imeti svoje uradne dneve, zakaj bi jih ne imelo sodišče? Omenim naj pri tej priliki, da je tudi občina blejska že na to mislila, prositi za svoje sodišče na Bledu za občine Bled, Gorje, Bohinjsko Bistrico in Srednjo Vas. Vender pa hočejo pustiti prednost

vam, ker vidijo, da ga je vam najbolj potreba, in ne bodo prosili zanj, če vi prosite, kakor sem čul včeraj na Bledu. Če pa vi ne boste hoteli prositi, ali če ne boste mogli sodišča dobiti, potem napravijo prošnjo oni, ako se jim pridružita tudi bohinjski občini.

Ker sem poprej omenil uradni dan glavarstva, naj še to naglašam, da gotovo ni umestno, če se taki uradni dnevi vrše le na sedežu okrajnega sodišča. Vaš g. glavar je tudi sam priznal potrebo takega uradnega dneva za vašo dolino, ko je pred nekoliko leti obljubil delati na to, da ga dobite. Oddaljenost od glavarstva naj bi bila merodajna, in gotovo bi zaslužili tudi vi, da bi glavar prišel semtertje k vam in bi vsak izmed vas tista opravila, ki jih ima pri glavarstvu, lahko opravljal doma. Glavar bi sprejemal prošnje, pritožbe, če bi bilo mogoče, bi jih takoj reševal in tako prihranil marsikomu dosti potov, zamude časa in stroškov. Čul sem, da je nekdo izmed vaših občanov moral nedavno k glavarstvu, ker se je njegova živina pasla na sosednem svetu. Odškodnina se je odmerila na devet krajcarjev, in zaradi teh je moral v Radvljico. Pri taki upravi se ni čuditi, ako kmet zmiraj bolj propada. Tudi kazni v vojaških, obrtnih, gozdarskih in pašnih rečeh naj bi se določevale doma. Če se že pripeti kmetu nepravilica, da mora zaradi kaknega malenkostnega prestopka trpeti kazen, vsaj ta milost naj mu bo, da ga bodo sodili na domačih tleh. Končno pa tudi župan ni tako izurjen v vseh stvareh, da bi mu ne bilo treba nobenega pouka. V šolskih, cestnih, zdravstvenih, vojaških, obrtnih stvareh itd. ima župan dostikrat kaj vprašati svojega glavarja, in zaradi tega mora napraviti daljnjo pot, s čemer narastejo občini troški. Kake važnosti je pa to, če pride uradnik večkrat v ožjo dotiko z ljudstvom, če živi med njim in z njim, to vam bode pojasnil ta le resnični slučaj, kateri se je pripetil pred nekoliko leti v neki oddaljeni kronovini, kar naglašam, da se mi ne bo podtikalo, da hočem postati oseben. — Neki okrajni glavar je bil navajen jako strogo kaznovati šolske zamude. Na vse še tako opravičene prošnje starišev, ki so bili prav tako v hribih, kakor vi, in so se sklicevali na zimo in hudi mrz, je imel le stalni odgovor „zakon to velewa“. In glejte, tega glavarja so pripeljala uradna njegova opravila med dostikrat kaznovane posestnike, moral je — ne vem po kakem naključju, v hudi zimi na hrib, na ktere ga je imel skoro 2 uri hoda. — Ko se je vrnil na pol mrtev, storil je slovesno obljubo, da nikdar več ne bode v pozimskem času kaznoval starišev tistega okraja, ki ne puste svojih otrok zaradi snega v šolo!

Glavar bi pa prišel na državne troške (ki bi gotovo znašali tudi le kakih 500 gld. na leto) v vašo dolino, dajal bi pojasnila na vaša vprašanja in, kar je najbolj važno, dajal bi tudi potreben pouk o zakonih, posebno o novih. Koliko imamo dobrih, koristnih zakonov, ki pa ostanejo le na popirju, samo zato, ker so neznani, in zato se ne izvršujejo, ker jih nihče ne raztolmači. Zakoni se pa ne dajejo, da bi ostali na popirju, temuč da bi se izvrševali. O kranjskem in goriškem deželnem odboru bi se dalo govoriti veliko v tem oziru — a danes za to ni časa.

Omenim naj le enega, prav važnega zakona. Imamo državen in deželen zakon o mirovnih sodiščih. — Po tem zakonu sme vsaka občina za se ali pa tudi več občin vkup izvoliti si nekoliko zaupnih mož, pred katerimi bi občani lahko sklepali v prepirnih rečeh do zneska 300 gld. poravnave, ki imajo sodno moč. Če tožnik in toženec prideta pred mirovno sodišče, toženec prizna resničnost terjatve in se zaveže poravnati jo do gotove dobe,

zapisalo bi se to pred mirovnim sodiščem, in če pride plačilni dan in tožnik ne pride z lepa do plačila, smel bi prositi na podlogi izpiska, ki ga dobi iz zapisnika mirovnega sodišča, za rubežen na nepremično in premično imetje svojega dolžnika. Tako sodišče pa ni nikjer na Kranjskem še uvedeno, ker se do sedaj občine zaradi nedostatnega pouka niti zavedle niso o dobroti, o koristi take stvari. In vender bi se s tem marsikomu prihranilo mnogo stroškov, mnogo potov, mnogo zamude časa! Če ima sodišče 1000 tožb, je izmed teh morebiti 100 drugačnih, kakor zaradi plačila, pri ostalih 900 se pa izda pri eni tretjini kontumačna razsodba, pri drugi tretjini se sklenejo poravnave in le pri tretji pride do pravde, ker toženec ne prizna, da terjatev obstaja, ali trdi, da obstaja le v delnem znesku, ali pa, da še ni prišel dan plačila. Skoro vse tožbe, pri katerih se izdajo kontumačne razsodbe ali pa se sklenejo poravnave, bi se lahko poravnale pred mirovnim sodiščem. S tem bi se sodišču odvzelo dosti drobiža, ki je sedaj tako obtežuje, da uradniške sile, posebno pri večjih sodiščih, komaj zmagujejo svojo nalogo. Sodišču bi ostajalo več časa, da bi tem temeljiteje se pečalo potem z važnimi stvarmi. In koliko denarja, ki ga sedaj dobe advokati in notarji, bi potem ostalo v žepu kmetov, trgovcev in obrtnikov! Pri sodiščih, kjer zastopajo advokati in notarji prepirajoče se stranke, sklene se celo malo poravnave zaradi tega, ker neče nobena stranka z lepa velikih tožbenih stroškov plačati. Uvesti tako sodišče bi pa tudi ne delalo nobenih težav. Občina je opravičena voliti dotične može, in gotovo bi ne bilo težko najti med odborniki, ali pa tudi izven njih, pametne, razsodne može, ki imajo potreben vpliv pa tudi čas in voljo, pečati se s to stvarjo. Ti bi potem določili svoj uradni dan, in takrat bi se sklepale in vpisovale poravnave v za to že pripravljene tiskovine, v ktere bi bilo dostaviti le ime strank, znesek in vrsto terjatve.

Vidite torej, da se ni treba bati te stvari, ker je nova. Sicer bi se nikdar nič novega ne uvedlo. In kako koristne so dostikrat nove stvari! Kako nam je treba s časom napredovati, da ne zaostajamo! Pomislite na Vaše sirarske zadrage, kakega pomena so za Vas. Ozrite se na posojilnico. Pred kratkim ste si jo ustanovili in že ima nad 30.000 gld. prometa. Marsikdo je že čutil dobroto posojilnice, marsikdo pa jo še bo, ko se popolnoma vkorenini in kadar vsak izmed Vas in vselej, kadar bo treba, najde pri njej pomoči. Izmed najvažnejših slučajev omenim le enega. Polnoletni sin, ki prevzame posestvo po smrti svojega očeta, mora izplačati svojim bratom in sestram dedinske deleže. Če so ti nedoletni, morajo jih založiti. Po navadi nima gotovine in zavaruje te deleže na svojem posestvu, a to velja. — Pripeti se pa, da gre iz dežele eden ali drugi izmed bratov, ki je dobil na račun že delne zneske, toda brez pobotnice, ali pa ta ali oni umrje. V prvem slučaju ni mogoče dobiti pobotnice brez velikih stroškov in izbrisati dolg, v drugem pa se razdeli njegov delež med dediče, in ti se zavarujejo v zemljiški knjigi, ktera je potem kmalu dobro zamazana. Če ti dediči potrebujejo svoj denar, posestnik ga pa ne more šteti, ima ravno toliko tožba, kakor deležev in stroškov, da jih ne more z lepa poplačati. To se sploh zgodi vsakomur, ki so ga okoliščine silile, na raznih krajih zadolžiti se. — Sedaj, ko imate posojilnico, bode v takem slučaju lahko vsak posestnik dobil s poroštvom svojega tasta ali kakega drugega sorodnika ali prijatelja sosedu potreben znesek, da poplača vse dolgove ali deleže ali pa, da jih založi za nedoletnike. Tako bode tudi za te ali za njih morebitne dediče v potrebi denar pripravljen, posestniku pa je opraviti samo z enim upnikom,

kteremu plačuje vrhu tega nizke obresti in na račun dolga po 50 ali 100 gld. na leto, kakor ravno more. Tako bode tudi posojilnica vplivala na znižanje pravnih in eksekucij. S svojim dobičkom pa bode podpirala vse dobre stvari, bralno društvo, kmetijsko podružnico, sadno in gozdno drevesnico, živinorejo, poljedelstvo s semeni, s stroji, gasilno društvo, občino samo, če ji pomaga zidati kako hišo za ubožce, ji priskoči pri popravilu cerkva, pri razširjenju šole itd.

Vse skupaj pa: posojilnica, mirovno sodišče, uradni dan glavarstva in sodišča ali še bolj lastno sodišče, bode pospeševalo Vaše blagostanje, znižalo število pravnih in eksekucij, omejevalo razkosavanje in zadolževanje zemljišč, in v to pomozi Bog!

Kako se delé in urejajo skupni pašniki, gozdi in enaka skupna zemljišča.

(Dalje.)

Predlog prošnje mora obsegati:

- 1.) vsaj splošno označilo ozemlja, katero naj se podrobno razdeli, oziroma, na katerem naj se pravice urede;
- 2.) premično in nepremično imetje, ki spada k skupnemu ozemlju, kakor tudi posebna zemljišča sodelaznikov, ki naj se privzemo v razdelbo ali uredbo;
- 3.) približno znano število sodelaznikov;
- 4.) imena predlagateljev.

Primerek prošnji za glavno razdelbo:

Veslavna c. kr. deželna komisija za agrarne operacije
v Ljubljani!

Županija Ambrus, 20 posestnikov iz Brezovega Dola in 15 posestnikov z Zverčega, vsi iz sodnega okraja žužemberškega, imajo solastninske pravice do pašnika Golica, parcelna št. 105. davčne občine Zverče, ki meri krog 150 oralov.

Peteri niže podpisani sodelazniki z Zverčega smo uvideli, da posestniki iz Brezovega Dola in županstvo v Ambrusu ta svet kvarno izkoriščajo, zato se hočemo od njih oddeliti in prosimo:

Veslavna c. kr. deželna komisija za agrarne operacije naj blagovoli po deželnem razdelbenem in uredbenem zakonu vpeljati in dogotoviti glavno razdelbo pašnika Golica, parcelna št. 105. davčne občine Zverče.

Na Zverčem, dne 1. svečana 1894.

Jožef Papež s. r. z Zverčega št. 10.

Nace Orel s. r. z Zverčega št. 12.

Janez Konté s. r. z Zverčega št. 15.

+ Matija Turek z Zverčega št. 17.

+ Jurij Štupica z Zverčega št. 30.

oba podpisal Vinko Kramarčič s. r.,
pisalec in priča.

Viktor Telijan s. r., priča.

Primerek prošnji za nadrobno razdelbo:

Veslavna c. kr. deželna komisija za agrarne operacije
v Ljubljani!

Kakor je razvidno iz zemljiške knjige c. kr. okrajnega sodišča v Ložu je zemljišče vložek št. 10. davčne občine Vrhnika skupna last 20 posestnikov z Viševka in 13 s Knežje Njive. To zemljišče je mlad gozd v Racni Gori, meri 210 ha in je od nekdanj med imenovanih 33 posestnikov v resnici razdeljen, toda ni še zemljiščno pripisan posamnim domačijam. Podpisani želimo

in prosimo, da se imenovano zemljišče razmeri, po morebiti potrebnih popravkih razdeli in razpiše, vse po deželnem razdelbenem in uredbenem zakonu.

V Starem Trgu pri Ložu, dne 3. sušča 1895.

Matevž Tomec s. r. s Knežje Njive št. 1.

Francišek Benčina s. r. s Knežje Njive št. 3.

Neža Tominec s. r. s Knežje Njive št. 6.

Miha Zajec s. r. s Knežje Njive št. 10.

Marija Žnidaršič s. r. s Knežje Njive št. 11.

Anton Baraga s. r. s Knežje Njive št. 13.

Štefan Hruška s. r. z Viševka št. 2.

Jernej Žagar s. r. z Viševka št. 5.

Francišek Truden s. r. z Viševka št. 7.

Martin Peče s. r. z Viševka št. 11.

+ Francišek Vidmar z Viševka št. 19.

podpisal Andrej Perušek s. r.

pisalec in priča.

Janez Ničemer s. r., svedok.

Primerek prošnje za regulacijo posestnih in užitnih pravic pri skupnih zemljiščih.

Veslavna c. kr. deželna komisija za agrarne operacije
v Celovcu!

15 posestnikov iz Gorenje Vasi ima v solasti planino in gozd na Dobraču, ki obsegata skupaj 2150 oralov in se nahajata v zemljiški knjigi c. kr. okrajnega sodišča v Beljaku pod vložkom št. 10. davčne občine Polje.

Ker nekateri sodelazniki kvarijo gozd in preveč izkoriščajo planino, zato niže podpisani prosimo, naj se skupne užitne in posestne pravice do imenovanega zemljišča urede po deželnem zakonu z dne 5. julija 1885. l., št. 25. dež. zak.

V Gorenji Vasi, dne 1. malega travna 1895.

Jernej Rutar s. r. iz . . . . .

Miha Stražek s. r. iz . . . . .

+ Janez Muri iz . . . . .

+ Jože Servicelj iz . . . . .

oba podpisal Matija Kukman s. r.,

pisalec in priča.

Andrej Lorec s. r., priča.

Tako sestavljene prošnje daje deželna komisija krajnemu komisarju ali dotičnemu okrajnemu glavarstvu, da jih popolni s poizvedbami, v kolikor je potrebno za razsodbo, ali naj se razdelba ali uredba dovoli ali ne.

Ta razsodba se oznani vsem upravičencem in stopi v 14 dneh v moč, ako se nobeden v tem času proti njej ne pritoži.

Pritožba zoper dovoljenje razdelbe ali uredbe bi bila upravičena le tedaj, če bi se dokazalo, da prošnja ni podpisala zadostno število deležnikov, ali če bi dovoljena razdelba bila deležnikom v nenadomestno kvar. Ta slednja okolnost pa v kranjskem zakonu celo omenjena ni.

Po pravokrepnosti razsodbe postavi deželna komisija krajnega komisarja, ki mora s pridejanimi mu zemljemerci razdelbo ali urelbo izvesti, kadar je mogoče. Od dneva, katerega komisar naznani svoje poslovanje pristojnemu sodišču, večina prepisnih in drugih pravnih vprašanj ne pripada več sodišču, temuč imata o njih določati krajni komisar in deželna komisija za agrarne operacije. Če je torej razdelba ali uredba dovoljena, je solastniki ne smejo dati kar sami izgotoviti kakemu zasebnemu zemljemercu ali izvedencu, temuč oboje ima izvesti agrarna oblast, ki je prošnji ustregla.

Ko je krajni komisar ugotovil vse upravičence, izda „imenik udeležencev“, kateri se razgrne osem dnij na vpogled na kakem javnem kraju, navadno v ob-

činskem uradu. Na upravičenca, ki je izpuščen v tem imeniku, se pri daljнем obravnavanju ne ozira, zato naj se tak izpuščenec oglasi, oziroma pritoži, pri krajnem komisarju ter naj dokaže svoje pravice.

Med tem zemljemerec skupno zemljišče po vsem obsegu premeri in ga, ako ni povsod enake dobrote, preceni z zvedenci in pod nadzorstvom krajnega komisarja. Cenitev se mora namreč vršiti zato, ker se deleži kasneje ne smejo odmeriti samo po velikosti, temuč po vrednosti; kdor torej dobi slabši svet, dobi ga zato tudi več. Novo premerjenje zemljišča pa se navadno izvrši zato, ker je obris davčne mape dostikrat napačen in drugačen, kakor je zemljišče v resnici.

Premerjeno zemljišče se potem ne razmeri precaj med sodeležnike, razun pri malih zemljiščih, ki so skozi enake vrednosti, in kjer zaradi velikosti deležne pravice ni nikakega prepira. Navadno pa je zemljemerčevo delo za tisto poletno dobo končano, kajti potrebne prerise in račune napravi po zimi v pisarni.

Iz teh računov izda krajni komisar na splošen vpogled „register deležnih pravic“, v katerem je pravica vsakega udeleženca vcenjena z ozirom na vrednost vsega skupnega zemljišča. Če se je zemljišče vcanilo, je razpoložen z registrom tudi načrt z dobrotnimi ali bonitetnimi razredi skupnega zemljišča.

Navadno, in posebno pri večjih zemljiščih, je vsakemu udeležencu vročiti izpisek iz registra deležnih pravic, vsakako pa je razpoložbo registra, kakor vsako drugo, treba oklicati. V oklicu stoji tudi doba, v kateri je proti registru in njega pripadkom dovoljena pritožba.

Kadar je stopil register deležnih pravic v moč, mora krajni komisar po teh pravicah določiti „oddelilni načrt“, oziroma „načrt uredbe“, in sicer: pri razdelbah mora dozvedeti za deležnim pravicam primerna oddelilna zemljišča, pri uredbah mora dozvedeti z ozirom na stanovito plodovitost skupnega zemljišča dopuščeno in najprimernišo uravnavo skupnega užitka. Tudi mora obravnavati o bodočem oskrbovanju skupnosti in poizvedeti, kakšnih skupnih gospodarskih naprav je treba in koliko znašajo izravnave oddelil v novcih. Pri določevanju posameznih oddelil v zemlji in svetu se je na želje neposrednih udeležencev ozirati toliko, kolikor je to mogoče po postavi in nasproti javni koristi. Oddelilna zemljišča morajo biti v kar moči gospodarski obliki, v primerni zvezi med seboj in s posestjo zasebnih zemljišč deležnikov. Vsakemu deležniku se torej navadno odkáže le en kos, in sicer ako moči, ondi, kjer ima že prej svoje posebno zemljišče, kjer je torej mejaš skupnosti. Doslej so se skupna zemljišča pri razdelbah drobila tako, da je vsak deležnik dobil po več delov, ker je bilo skupno zemljišče v raznih krajih različne vrednosti. Teža odslej ni več treba, ker se, kakor rečeno, različni kraji skupnaga zemljišča precenijo po svoji dobroti, in kdor dobi pridelen nekoliko slabši delež, dobi zato toliko več sveta. Tudi se navadno ne vadjla (loza) za deleže, temuč, kjer ni posebnih ovir, odkazati je deležniku delež ondi, kjer meji s posestvom dotičnika; ako je bil poprej kaj prigradil, se mu ne vzame, temuč samo všteje v njegov delež.

(Konec prih.)

Kis iz medu.

Najcenejši izdelek iz medu je kis ali jesih. Iz čistega medu kis delati se ne izplača, ker navadno več stane, kakor kis iz drugih rečij. Za kis pa tudi čistega medu ni treba rabiti, ker ima čebelar tvarine dovolj, ki

bi mu sicer nič ne vrgla, za kis je pa dobra. Pri izkuhovanju voščin dobimo mnogo vode, ki nam ni za drugo rabo, kakor za kis. Iz voščin namreč medu nikoli tako čisto ne iztisnemo, da bi vsaj v sredi kep, v sredi tropa, vsaj v starejšem satovju ne ostalo nekoliko medu. Kadar se pa kepe, tropi, razdrobe in v loncu vro, takrat se pa uže loči med od voščin, kar nam kaže sladka voda, in za jesih je kmalu zadosti. Kdor pa hoče imeti še boljšega kisa, pridene naj kilogram slabejšega medu. Mešana voda še potem postavi k ognju, da zavre, potem pa se pene tako dolgo pobirajo z nje, dokler se jih kaj dela. Kolikor slajša je voda, toliko hujši bo kis; kdor si pa hoče prihraniti medu, pusti naj le vodo (vrete nekoliko dlje ter naj tekočino kuha malo dalj časa; dosegel bo enak namen, le nekoliko manj tvarine bo dobil. Da kis ne bo dišal po medu in vosku, očisti naj se in precedi, kakor je bilo zgoraj rečeno. Da kis vre, treba je toplote, drož in zraka. Kolikor topleje je, kolikor boljše so drože, kolikor bolj se tekočina dotika zraka, toliko hitreje se skisa. Kisa torej ni treba zabijati v sodu, ampak sod mora ostati odprt. Še bolje pa je, če se tekočina dene kisat v kako posodo, ki ima širje površje, na pr. lonec ali kar si bodi, ki naj se le toliko s kako ruto zakrije, da se preveč ne nasmeti. V kakih 14 dneh je kis gotov, pri večji toplini pa še prej. Da se vrenje pospeši, pridene naj se nekoliko kisa ali klobuka. Kdor nima drugega, namči naj nekoliko opečene skorje v kisu ter naj jo doda tekočini. Po prvem vrenju naj se pobere nesnaga, če je je kaj stopilo na površje, potem pa naj se še kakih 14 dni pusti v ti posodi, dokler se ne naredi klobuk, kateri naj se slednjič odvzame, kis precedi ter v sodčke ali steklenice dene in zamaši.

Kdor pa hoče imeti kis iz čistega medu, dela naj tako le: Zmesi naj del medu s petnajstimi deli vode, prištavi naj tekočino k ognju ter kuha, kakor je bilo gori rečeno. Za kis je prav dobra ta le zmes: Vzame se nekoliko belega popra, opečene kruhove skorje ali tudi praženega ječmena. Vse to se skup stolče, umesi v dobrem vinskem kisu v testo in posuši. To posušeno testo se mora zopet zmleti, kadar se hoče rabiti, ter vreči v vkuhano tekočino. Zadostuje pa tudi samo testo ali drože, kakeršne se rabijo za kruh, vender pa tak kis ni tako stanovit. Stanovitniši bo, če se mu prilije 5% špirita. Kdor hoče pri kisu imeti okus vinskega jesiha, vrže naj v tekočino, kadar ne žene več pen, v primeri na deset litrov malo peščico drobno zrezanih rozin ali cveb in za malo žličico stolčenega vinskega kamna (birse). Če je komu ljubši, zaveže lahko peti del funta cveb ali rozin v vinskem kamnom vred v platneno vrečico in jo obesi v sod s kisom. Sod se mora vedno zalivati s kisom, da je polen: zato je treba prihraniti nekoliko steklenic vkuhe. Če človek nima drugega pri rokah, sme sod zaliti tudi s toplo vodo.

Kdor hoče imeti še hujši kis, pretaka naj ga prav počasi skozi treske ali oblanje. Kdor želi dati kisu kak poseben duh, prilije naj mu na vsak liter kaki dve kaplici dotičnega cveta.

Prezimovanje cvetic.

Odkar je nastopila jesen, prihaja vreme čim dalje mrzlejš. Cvetja kras gine s polja in vrtov. Cvetice se pripravljajo na dolgo zimsko spanje, da si zadobe novih močij za prihodnjo pomlad, ko bode zopet potreba obleči se v novo praznično obleko. Za cvetice v naravi je že skrbnjeno, da jim zimski mrz ne more naškoditi. Dru-

gače pa je z našimi udomačenimi cveticami, koje gojimo v cvetičnikih. Večina jih je došla iz toplejših krajev, zato naše zime ne morejo prenesti. Zavarovati jih je torej treba zoper mraz. Ako smo jih po leti imeli na prostem, na vrtu ali kje drugje, prenesti jih moramo v varno zavetje, da ondi prezimujejo.

Pri večjih vrtilih imajo v to svrhu rastlinjake, kamor o pričetku zime premestijo cvetice in po katerih kurijo toliko, kolikor treba cveticam toplote. Ker so pa rastline v tem različne, imajo večji vrtnarji vsaj po dva rastlinjaka, enega s toplo in enega s hladno temperaturo. V prvega namestijo ponajveč eksotične rastline, ktere zahtevajo precej toplote, potem pa tudi cvetice, ktere naj že po zimi ali vsaj zgodaj spomladi cveto, n. pr. kameleje, azaleje, rododendron, primule, ciklami, chrysanthemum, abutilon, cineraria i. dr. V hladni rastlinjak, v katerem treba le ob hudi zimi kuriti, premestijo vse druge cvetice, ki ne zahtevajo posebne toplote in ki tudi ne cveto zgodaj, na pr. fuhsije, pelargonije, petunije, tradescantia i. dr. Lahko ljudem, ki imajo rastlinjake, a velika večina ljubiteljev cvetic razen kakega okna ali malega prostorčka v sobi nima prostora, kjer bi mogle njih cvetice prezimovati. A človek si mora pomagati, kakor si ve in zna. Cvetice, katerim odpade listje ali celo steblo, na pr. begonijam, se preneso v kako klet, ktera pa ne sme biti tako mrzla, da bi v njej zmrzovala. Tamkaj prebijejo celo zimo brez prilivanja. Druge cvetice, ktere listje obdrže celo zimo, naj bodo v sobi na cvetičnih stojalih in na deskah pred okni. Cvetice so sobam le v kras ter jih delajo tem bolj prijazne, čim bolj zima pritiska in nas sili bivati v sobah. Seveda ne kaže v spalni sobi imeti preveč rastlin, posebno ne cvetočih, kajti njih duh človeka lahko omami. Naposled imamo še cvetice, ki po zimi cveto in jim v to svrhu treba precej toplote, da čim preje cveto. Take je najbolje do časa, ko prično cvesti, postaviti na kako okno v kuhinji ali v sobi, kjer zmerom kurimo. Ko prično cvesti, postavijo se na kako hladnejše mesto, da obdrže dalj časa cvet.

Po zimi je treba cvetice pregledovati, če niso na njih listne ušice; odpravijo se pa s tobakovo vodo. Zalivati je treba cveticam po redko in le z mlačno vodo. Pregosto zalivati zato ni dobro, ker cvetice po zimi ne rabijo toliko vode in ker od prevelike vlage gnijo korenine. Posebno pa moramo paziti na cvetice tedaj, kadar zračimo sobe. Marsikdo je obžaloval izgubo najljubših cvetic, pustivši jih ob zračenju na oknih ali blizu njih. Zamoril jih ni le zimski mraz, nego ponajveč hitra prememba toplote. Saj še ljudem kaj rado škoduje brzo preminjanje toplote in mraza, kamo li dokaj občutljivejšim rastlinam. Torej, kadar zračimo, prenesimo cvetice iz sobe, ktero zračimo, ali, če ni posebnega mraza, odmaknimo jih od oken, da ne stoje na prepihu. Rastlino pa, ktero je mraz opalil ali ktera je celo zmrznila, ne postavljajmo na toplo, ker to bi bil njen konec. Denimo jo za nekaj časa na hladen prostor, kjer se odtali, potem jo smemo šele postaviti na toplejše mesto; uprav načelo, koje velja za zmrzle ljudi.

Za cvetice stalnice (perennes), ki bivajo na vrtu, zaradi njih prezimovanja ni treba nikake skrbi, k večjemu da nekatere mehkejše vrste pokrijemo z listjem, steljo in slamo, kar velja posebno o cveticah s čebulicami ali gomolji in o visokodebelnih vrtnicah, ktere treba pripogniti in z zemljo in drugimi stvarmi pokriti ter jih tako obvarovati mraza.

Razne reči.

— **Prah** je največji sovražnik naših hišnih rastlin, zato tudi vsak ljubitelj cvetic skrbi za to, da osnaži svoje cvetice kolikor le mogoče prahu. To pa se godi pogostoma zelo napačno, če se namreč prašni listki otirajo z namočeno gobo, vsled česar se prah zaleze v rastlinske raze. Pravilno se morajo prašni listi obrisati z volneno cunjico in še le potem otreti z moko gobo. Za to je sicer treba nekaj več truda, toda rastline ga s svežo rastjo bogato povrnejo.

— **Pozor na krompirjevo vodo!** Krompir ima močen strup v sebi, solanin imenovan, ki se pri kuhanju odceja z vodo. Zato kaj napačno ravna oni, kdor od krompirja odcejeno vodo porablja za pripravo jedil ali za pijačo živini. S tem šestokrat nevedoma zakrivi, da mu živina boleha. Od krompirja odcejena voda, zlasti kadar kuhamo krompir, ki se je že močno razcimil, je za na gnoj, ne pa za v živinski želodec. S tako vodo živini ravno toliko ustrežemo, kakor nespametna mati, ki z žganjem miri svojega otroka.

— **Kako se krompir razpošilja po zimi.** Krompir moremo pošiljati celó v najhujšem mrazu, ako ga nasujemo v suh žakelj, ktere ga potem stlačimo v drug žakelj, namočen v mrzli vodi.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 135. Letošnje pomlad sem vsejal **nemško deteljo**, ktero mislim to jesen pognojiti. Nekteri mi to odsvetujejo, češ da precej prvo leto s hlevskim gnojem gnojiti ni dobro. Kaj naj storim? (J. G. v G.)

Odgovor: Običajno se nemška detelja seje v zadosti gnojno zemljo, zato ni treba precej prvo jesen gnojiti. Če je pa vaša njiva bila malo gnojna, potem pa prav storite, če detelji pognojite; škodovalo ji prav gotovo ne bo, nasprotno, nemški detelji gnoj nikdar ne škoduje.

Vprašanje 136. Imam mlad, z borovci gosto zarasten gozd. Po 3 do 6 m visoki borovci so tako gosti, da težko spravljam steljo iz gozda. Ali bi smel **borovce obklestiti**, ne da bi jim to škodilo? (J. G. v G.)

Odgovor: Vsako obkleščenje škoduje gozdnemu drevju, zato naj se po možnosti opusti. Če je Vaš mladi gozd pregost, potem ga je treba razredčiti, t. j. vse slabotno drevje, kolikor ga je preveč, se poseka. S takim razredčenjem naredite, da ostalo drevje hitreje in bolje raste, ob enem pa dobite prostor, da lahko grabite steljo. Steljo v gozdu grabiti ni koristno, ker z njo vzamemo gozdu tisto, kar daje drevju velik del redilnih snovi.

Vprašanje 137. Pred dvema mesecema sem kupil **kravo**, kteri sicer ni videti, da bi bila bolna, pa vendar nerada je in pije ter jo večkrat potresa. Kaj je temu krivo in kako bi ji bilo moči pomagati? (I. A. v Št. V.)

Odgovor: Pravite, da ni videti, da bi krava bila bolna, a vendar ne mara jesti in piti ter jo potresa. Ali ni to dovolj znakov bolezn? Krava je odločno bolna, a svéta, kako ji pomagati, Vam ne moremo dati, ker ne vemo, za kako boleznijo boleha.

Vprašanje 138. Imam tropine, ktere so se vsled pomanjkanja posode za napravo petijota ogrele, zato sem precej potem nalil nanje mlačne vode. Je li ta drozga sedaj dobra za **napravo vinskega kisa**? Ali naj dodam kaj kisove esence? (R. S. na V.)

Odgovor: Kako so se segrele te tropine? Saj se vsake tropine segrejejo, ker sladkor v njih kipi, vsled česar se dela toplota. Tropine so se menda le skisale, a to ne vsled toplote, ampak, ker so ležale na zraku ter se je tvoreči se alkohol

spreminjal v kisovo kislino. Za narejanje kisa iz tropin je pač treba posebne priprave, t. j. kiseve kadi, vender se manjše množine morajo porabiti za izdelavanje kisa brez take kadi. Z vodo zalite tropine pustite dlje časa stati v odprti posodi (kadi ali čebru) na kakem gorkem kraju ter drozgo večkrat premešajte. Ker je pa ta drozga zelo prazna, utegnili bi se pokvariti, zato bi Vam svetovali dodati ji nekaj alkohola (špirta), in sicer $1\frac{1}{2}$ do 2 litra na hektoliter. Ko ima drozga očiten okus po kisu, odtoči se in hrani v odprtem sodu na toplem kraju, kjer se naprej kisa. Tropine se stisnejo in dobljena tekočina se dene k prvi. Opozarjamo pa, da je stiskalnico potem treba dobro izmiti z apneno vodo, ker kisova kislina more prihodnjič, ob stiskanju grozdja, okužiti mošt.

Vprašanje 139. Na vrtu, kjer vzgajam naglje, mi gliste delajo silno škodo. Kako naj jih preženem? (A. B. na P.)

Odgovor: Ni še dognano, če podzemeljski črv, ali, kakor mu Vi pravite, glista, res spodjeda rastline. Pa bodisi kakor koli, edino sredstvo za zatiranje je to, da se pobira in uničuje. O zatiranju podzemeljskega črva piše profesor Erjavec: „Ako imaš v vrtu toliko črvov, da so ti uže več kot nadležni, pobiraj jih zvečer in zjutraj, ali pa, kadar po toplem dežju pridejo na dan, in dajaj jih racam, ki jih prav rade jedó. Predno na črvovito gredico kaj vseješ ali posadiš, polij jo z orehovo obaro, to je z vodo, na kateri si kuhal orehovo listje, (perje) ali pa orehovo oblakovino. Ta grenka voda jih prižene na vrh. Tudi močna gnojica jim ni prijetna. Iz cvetičnikov jih odpraviš, ako prst zgoraj pokriješ z mehkim popirjem ter nanj nasiplješ stolčnega žvepla ali apnenega praha. Iz takega lonca neki da gliste spodaj izlezejo ali pa v njih poginejo. Sicer ima pa podzemeljska glista med drugimi živalimi toliko neprijateljev, kakor maloktera druga žival. Najhujši sovražnik ji je menda krt, potem rovk in jež, pa tudi vsakovrstne ptice, posebno ujede, močvirne in povodne ptice jih mnogo pokončajo. Da jih krastače, žabe in ribe rade jedo, je sploh znano, pa tudi nekteri hrošči (krešiči) in celo drobne stonoge so jim jako nevarne sovražnice.

Vprašanje 140. Naredil sem novo ledenico, katero mislim znotraj namazati s karbolinejem. Ali bo duh po karbolineju kaj škodoval mesu, katero bom včasih po leti hranil v ledenici? (F. P. v T.)

Odgovor: Meso ne nategne dosti tujega duha in ga pri izpiranju, in celo pri kuhi potem tako večinoma izgubi. Za vsak slučaj bi Vam pa vender svetovali, ledenico takoj namazati s karbolinejem ter jo do tja, da pride led vanjo, pridno prevetrovati. Med tem časom se bo duh po karbolineju tako izgubil, da prav gotovo ne bo mesu škodoval.

Vprašanje 141. Imam sod izvrstnega vina, narejenega iz prav zelo zrelega grozdja. Vino pa ima to napako, da je zelo mehko, kajti dodal mu nisem nič mošta od stiskalnice. Sedaj mi nekteri svetujejo, naj v vino denem grozdnih pecljev, drugi pa pravijo, da naj je pustim še enkrat vreti na novo zmečkanem grozdju. Kaj naj storim? (F. R. v. B.)

Odgovor: Da je vaše vino mehko, pride od tod, ker mu manjka čreslovine. Nekaj čreslovine pa mora imeti vsako vino, ako naj je okusno, in tudi zato, da se očisti. Če v vino denete grozdnih pecljev, se bo vino res navleklo čreslovine, a težko je zadeti pravo, kajti nevarno je, da bi vino ne postalo pretrpko ter dobilo surov okus. Vrtu tega je pa vprašanje, če sedaj dobite še kje zdravih pecljev. Bolje bi uže bilo vino pustiti še enkrat kipeti na kakih zdravih tropinah, ali še bolje na zmečkanem svežem grozdju. Vse to bi dalo sila veliko opravila, kar pa ni potrebno, kajti vinu morete dodati trpkost na veliko pripravnější in cenejši način, ako mu dodaste „tanina“, ktere ga kupite v lekarni. Tanin ni nič drugega kakor tista čreslovina, ki se nahaja v tropinah in v

grozdnih hlastninah, le da je čista in brez drugih primesij. Skusite torej narediti vino bolj trdo s primesjo tanina, in sicer vzemite prvič po 5 gramov za vsak hektoliter in, če bi to ne izdalo, pa polagoma več dodevajte. Ob porabi razstopite tanin v par litrih vina, ktere ga potem dobro zmešajte z vinom v sodu.

Vprašanje 42. Ali smem sedaj jeseni raztrositi umetna gnojila po deteljišču in po travniku, ne da bi jih podvlekel, ker pri nas na Vipavskem bi brananje jeseni škodovalo zaradi burje? (J. P. v Z.)

Odgovor: Umetnih gnojil, ki se raztrosijo jeseni po travnikih itd., ni treba nikoder podvleči. Zaradi burje Vam priporočamo gnojila raztresiti ob mirnem in deževnem vremenu.

Gospodarske novice.

* † **Gospod Josip Žibert**, posestnik in župan na Primskovem pri Kranju ter dolgoleten družben član, je umrl dne 5. t. m. Naj počiva v miru!

* **Vipavska vinarska zadruga** bo letos oddala iz svoje trtnice 5000 cepljenih ameriških trt, in sicer po 5 gld. sto, in preko 20.000 okorenjenih trt po 1 gld. sto. Člani zadruge imajo seveda prednost.

* **Letošnja premovanja govedi** so se vršila ta mesec po objavljenem programu na Vrhniki, na Pristavi pri Trziču in v Trebnjem.

K premovanju na Vrhniko so dne 21. oktobra t. l. pripeljali 15 bikov, 30 krav in 17 telic, torej skupaj 62 goved. Premije za bike so dobili: Štefan Furlan iz Mirk (25 gld.), Marija Kotnik iz Vrda (15 gld.), Frančišek Gradolnik iz Vradenca (10 gld.), Mihael Šemerl iz Sinje Gorice (10 gld.), Marija Jelovšek iz Vrhnike (10 gld.), Janez Jeraj iz Sinje Gorice (10 gld.), Anton Rotar iz Šmartina pri Dobrovi (6 gld.) in Frančišek Oblak iz Drenovega Griča (6 gld.). — Premije za krave so dobili: Ignacij M. Jelovšek iz Vrhnike (20 gld.), Josip Lenarčič iz Vrhnike (10 gld.), Frančišek Suhadolnik iz Borovnice (10 gld.), Štefan Nagode iz Blatne Brezovice (10 gld.), Jera Novak iz Vrhnike (10 gld.), Karol Mayer z Vrhnike (6 gld.), Jarnej Bokavšek iz Brezovice (6 gld.), Andrej Remškar iz Brezovice (6 gld.) in Jurij Grampovčan z Vrhnike (6 gld.). — Premije za telice so dobili: Matija Žitko iz Vrda (20 gld.), Gregor Slabč iz Blatne Brezovice (10 gld.), Jakob Opeka iz Vrda (10 gld.), Karol Kotnik iz Mirk (10 gld.) in Janez Novak iz Notranjih Goric (10 gld.).

K premovanju na Pristavo pri Trziču so dne 23. oktobra t. l. pripeljali 16 bikov, 32 krav in 19 telic, skupaj torej 67 goved. Premije za bike so dobili: Frančišek Rotar iz Srednje Vasi (25 gld.), Frančišek Dolžan iz Golnika (15 gld.), Anton Ažman iz Pivke (10 gld.), Matevž Barle iz Luže (10 gld.), Alojzij Pavlin iz Podbrezja (10 gld.), Stanislav Polak iz Trziča (10 gld.), Martin Arnež iz Kovorja (5 gld.), Janez Gašperlin iz Luže (5 gld.), Lovrene Marinšek iz Strohinja (5 gld.) in Josip Primožič iz Pristave (5 gld.). — Premije za krave so dobili: Peter Jerala iz Naklega (20 gld.), Janez Pogačnik iz Kovorja (10 gld.), Anton Primožič iz Pristave (10 gld.), Frančišek Špendal iz Trziča (10 gld.) in Janez Sitar iz Zigane Vasi (10 gld.). — Premije za telice so dobili: Janez Gros iz Gorič (20 gld.), Janez Gašperlin iz Šenčurja (10 gld.), Tomaž Golmajer iz Brega (10 gld.), Janez Počivalnik iz Podbrezja (10 gld.) in Andrej Hladnik iz Sv. Križa (10 gld.).

K premovanju v Trebnje so dne 26. oktobra t. l. pripeljali 11 bikov, 47 krav in 26 telic, skupaj torej 84 goved. — Premije za bike so dobili: Matija Gressel iz Treb. njega (25 gld.), Frančišek Gliha iz Gorenje Vasi (15 gld.), Janez Saje iz Jablanic (10 gld.), Janez Novak iz Račjega

Sela (10 gld.), Anton Pesten iz Spodnjega Boršta (10 gld.), Julij Treo iz Male Vasi (5 gld.), Frančišek Mežan iz Kamnoga Potoka (5 gld.) in Terezija Zore iz Trebnjega (5 gld.) — Premije za krave so dobili: Marija Gressel iz Trebnjega (20 gld.), Alojzij Šlajpah iz Velike Loke (10 gld.), Julij Treo iz Male Vasi (10 gld.), Matija Pašič iz Starega Trga (10 gld.) in Janez Kamin iz Šeminika (10 gld.). — Premije za telice so dobili: Alojzij Šlajpah iz Velike Loke (20 gld.), Mihael Urbančič iz Jeklenika (10 gld.), Anton Pižmoht iz Zagorice (10 gld.), Frančišek Kamin z Vrha (10 gld.) in Marija Gressel iz Trebnjega (10 gld.)

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razglas kranjskim ovčarjem.

Podpisani odbor je ukrenil tudi letos porabiti državno podporo za ovčarstvo za nakup ovnov, ter bode v ta namen kupil in razdelil po deželi dobre plemene ovne bergamaške pasme.

Izkušnja je pokazala, da našim krajem izvrstno ugaja „bergamaško ovčje pleme“, imenovano tudi „velikansko planinsko pleme“. Prednosti tega plemena so hitra rast, velikost in teža, primerno dobra volna ter izvrstna sposobnost za pašo. Ovce tega plemena vsled slabih pašnikov v svoji domačiji niso prav nič razvajene ter so utrjene zoper vse vremenske izpremembe.

Podpisani odbor bode torej tudi letos oddajal te ovne, in sicer onim kranjskim ovčarjem, ki vložijo prošnje, v katerih je od dotične kmetijske podružnice potrjeno, da se precej pečajo z ovčjo rejo (navesti je število ovac), in ki se zavežejo:

- 1.) da plačajo, kadar prejmejo ovna, glavnemu odboru 5 gld.,
- 2.) da bodo vzprejetega ovna obdržali najmanj dve leti za pleme, kolikor dopušča umna ovčja reja.

Nekolekovane prošnje je vložiti do

dne 5. novembra t. l.

pri podpisnem odboru.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Št. 13.805.

Razglas.

Na podstavi člena 5. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah z dne 6. decembra 1891. l. in k temu dogovoru spadajoče točke 5. končnega zapisnika (drž. zak. št. 15. iz l. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati v kraljevine in dežele v državnem zboru zatsopane iz nastopnega zapornega ozemlja nemške države, v katerem je razširjena plućna kuga, in sicer:

- 1.) iz vladnih okrajev Devin, Mezibor, Arnsherg, Düsseldorf in Kolin v kraljevini Pruski;
- 2.) iz vladnega okraja Gorenja Palacija v kraljevini Bavarski;
- 3.) iz okrožnih glavarstev Lipsko in Cvikava v kraljevini Saksonski;
- 4.) iz velike vojvodine Saksonsko-Vajmarske;
- 5.) iz vojvodine Saksonsko-Altenburške;
- 6.) iz vojvodine Anhaltske.

Ta prepoved stopi na mesto prepovedi, izdane vsled razpisa ministerstva za notranje stvari z dne 12. septembra t. l., št. 27.350., oziroma vsled tuuradnega razglasa z dne 17. septembra 1895. l., št. 12.343.

To se vsled razglasa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 11. oktobra 1895. l., št. 30.047, razglasa z dodatkom,

da se prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznujejo po zakonu z dne 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 51., eventualno tudi po predpisu § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz leta 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1895.

Št. 13.897.

Razglas.

V nadvojvodino Spodnje Avstrijsko se je iz Ogerske opetovano zanesla kuga v gobcu in na parkljih in je zdaj ta kuga zlasti na Dunaju jako razširjena.

Da se ta kuga ne zanese v našo deželo, zatorej deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, popolnoma prepoveduje uvažati parkljasto živino iz Spodnjega Avstrijskega in iz državnega stolnega mesta Dunaja na Kranjsko.

To se razglasa z dodatkom, da se prestopki te prepovedi kar najstrože kaznujejo po zakonu z dne 24. maja 1882. l., drž. zak. št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 15. vinotoka 1895.

Št. 14.012.

Razglas.

Ker je po uradnih naznanilih kuga v gobcu in na parkljih tudi v političnem okraju St. Johann v P., dalje v sodnih okrajih Taxenbach in Mittersill, političnega okraja Zell am See na Solnograškem do malega ponebala, zatorej deželna vlada z ozirom na tuuradni razglas z dne 10. avgusta 1895. l., št. 10.522., spet dopušča uvažati parkljasto živino iz zgoraj navedenih ozemelj vojvodine Solnograške na Kranjsko.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 19. vinotoka 1895.

Listnica uredništva.

J. R. na T. Če je res tako, kakor Vi pravite, potem ste upravičeni pritožiti se na c. kr. poštno ravnateljstvo v Trstu ter zahtevati odškodnino.

J. A. v St. V. Zadevo morete rešiti le sodnijskim potom, kar pa sami niste nikakor v stanu, temveč morate pravdo izročiti odvetniku.

J. Z. na G. V kemijski tvornici v Hrastniku pri Zidanem Mostu dobite vsa umetna gnojila. Le pišite tja in povejte, čemu bodele rabili gnojilo, pa Vam povedo, katero bo najboljše in koliko ga je treba. Glede semena, ki se rabi za travnik, poučila Vas bo knjižnica, katero Vam določimo.

J. K. v B. Iz Vašega vprašanja ne moremo posneti, kaj je Vašemu prasiču, zato Vam tudi ne moremo odgovoriti.

G. L. v G. Prav dober cement in blizu, kamor morete sami z vozom ponj poslati, dobite v cementni tvornici v Mojstrani pri Dovjem.

F. G. v B. Strešno lepenco prodaja v Ljubljani A. Druškovič na Mestnem trgu.

J. P. v Z. Da bi se osnovala komisije, ktere bi pregledovale vino po kletah, zlasti pri gostilničarjih, ne gre, ker ni v to svrhu nobenega zakona in bi torej taka komisija ne imela pravice hoditi po tujih kletah. Ako pa kdo izve za kako napačno vino, sme to ovaditi okrajnemu glavarstvu, ki potem uže postopa po veljavnih predpisih.

J. S. v M. S starimi, subimi češpljami ni dosti več početi. Najbolje je hitro spraviti jih v denar za vsako ceno. Še enkrat jih presušiti, nima nobenega pomena.